

ИЗВОД ИЗ СТУДИЈЕ ЗАШТИТЕ СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ „ШАЛИНАЧКИ ЛУГ”

У складу са чланом 42. став 9. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16, 95/18-др. закон и 71/21), Министарство заштите животне средине објављује извод из студије заштите на основу кога ће заинтересована јавност моћи да идентификује у простору дефинисане границе и режиме заштите заштићеног подручја II (друге) категорије, Споменик природе „Шалиначки луг”.

Споменик природе „Шалиначки луг” је мања, мало измењена, физички јасно изражена, препознатљива, репрезентативна природна целина, са значајним биодиверзитетским обележјима и вредностима од научног, естетског и образовног значаја.

Споменик природе „Шалиначки луг” налази се на алувијалној равни, у близини града Смедерева, на око 3 km јужно од десне обале реке Дунав и око 1,5 km од леве обале реке Велике Мораве. Административно припада територији града Смедерево, село Шалинац.

Лужњакова шума у селу Шалинац вреднује се као природно добро са ботаничког аспекта због репрезентативне шумске заједнице, српске лужњаково-јасенове шуме типа *Quercus-Fraxinetum serbicum* Rud., односно заједнице *Querceto-Fraxinetum serbicum* Rudski, и чисте заједнице храста лужњака, која је на територији Републике Србије од приоритета за заштиту. Некада су шуме храста и пољског јасена заузимале поплавна подручја Дунава и Велике Мораве, а данас представљају праву реткост, како на територији Србије, тако и широм Балкана. Од некада густе, флористички богате и широко распрострањене шуме храста лужњака и пољског јасена, на подручју Шалиначког луга задржало се само 168 великих стабала храста лужњака (*Quercus robur* L.; Syn. *Q. pedunculata* Ehrh.), старих око 200 година. Сачувано је и само неколико одраслих примерака пољског јасена (*Fraxinus angustifolius*), коедификатора овог типа шуме.

Поред шумских заједница, на подручју Шалиначког луга евидентиране су и поједине врсте флоре и фауне, које овом подручју дају још већи значај због своје важности на националном међународном нивоу, а то су: сова кукувија (*Tyto alba*), мали мишоуки вечерњак (*Myotis blythii*), дугоухи вечерњак (*Myotis bechsteinii*), сеоски дотлић (*Dendrocopos syriacus*), руси сврачак (*Lanius collurio*), ускршњи лептир (*Zerynthia polyxena*), храстова стрижибуба (*Cerambyx (Cerambyx) cerdo*), бели слез (*Althaea officinalis*), хајдучица (*Achillea millefolium*) и друге.

На подручју Споменика природе „Шалиначки луг” забележено је присуство 37 врста птица, а највећи куризитет су сове кукувије (*Tyto alba*), које се примарно гнезде у дупљама старих стабала, што је јединствена појава у Србији. Међу забележеним врстама су 3 са додатка I европске Директиве о птицама-сеоски дотлић (*Dendrocopos syriacus*), средњи дотлић (*Leipicus medius*) и руси сврачак (*Lanius collurio*), као и једна глобално угрожена врста широке области распрострањена-грлица (*Streptopelia turtur*).

У складу са међународним критеријумима, Шалиначки луг је препознат као Емералд подручје ради заштите и очувања типова станишта која се налазе на Резолуцији 4. Бернске Конвенције, и то: 44.1 – Обалске формације врба и 44.43 – Југоисточне европске јасеново-храстово-јовине шуме.

ГРАНИЦЕ ПРИРОДНОГ ДОБРА

Споменик природе „Шалиначки луг” обухвата површину од 19 ha 08 a 40 m², од чега је у режиму II степена заштите 15 ha 61 a 42 m² (81,82%), и у режиму III степена заштите 3 ha 46 a 98 m² (18,18%).

Опис границе СП „Шалиначки луг” почиње у КО Шалинац у најсевернијој тачки, на тромеђи катастарских парцела бр. 63/38, 63/28 и 639/45, одакле у правцу југоистока прати североисточну границу кат. парц. број 639/45, а затим југоисточним и источним границама

кат. парц. бр. 639/45, 639/46 и 639/1 до тачке на међи кат. парц. бр. 63/7 и 639/1 са координатама $Y = 501\,455,64$ и $X = 4\,948\,734,32$ одакле сече кат. парц. бр. 639/1 по преломним тачкама са координатама $Y = 501\,416,38$ и $X = 4\,948\,721,36$, $Y = 501\,407,80$ и $X = 4\,948\,677,54$ и $Y = 501\,457,33$ и $X = 4\,948\,623,25$ из које сече кат. парц. бр. 639/1, 63/7, 63/33 и 63/30 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 63/30, 63/37 и 63/1. Од те тромеђе граница у правцу југа прати источну границу кат. парц. број 63/30, а затим скреће ка западу јужним границама кат. парц. бр. 63/30 и 639/47 до тачке на међи кат. парц. бр. 639/47 и 639/39 са координатама $Y = 501\,328,78$ и $X = 4\,948\,657,33$ из које сече кат. парц. број 639/47 у правцу најисточније тачке кат. парц. број 639/40, а затим наставља истим правцем југоисточном и југозападном границом кат. парц. број 639/40 до тромеђе кат. парц. бр. 639/40, 639/41 и 639/11. Од те тромеђе граница у правцу североистока прати северозападне границе кат. парц. бр. 639/41, 639/1, 639/46 и 639/45 до почетне тачке описа границе.

Споменик природе „Шалиначки луг“ обухвата катастарске парцеле које се налазе у КО Шалинац и то: бр. 63/7, 63/30 (део), 63/31, 63/33 (део), 639/1 (део), 639/40, 639/41, 639/45, 639/46 и 639/47(део).

Опис граница режима заштите II (другог) степена

Опис граница режима заштите II степена почиње у КО Шалинац у најсевернијој тачки, на тромеђи кат. парц. бр. 63/38, 63/28 и 639/45, одакле у правцу југоистока прати североисточну границу кат. парц. број 639/45, а затим југоисточним и источним границама кат. парц. бр. 639/45, 639/46 и 639/1 до тачке на међи кат. парц. бр. 63/7 и 639/1 са координатама $Y = 501\,455,64$ и $X = 4\,948\,734,32$ одакле сече кат. парц. број 639/1 по преломним тачкама са координатама $Y = 501\,416,38$ и $X = 4\,948\,721,36$, $Y = 501\,407,80$ и $X = 4\,948\,677,54$ и $Y = 501\,457,33$ и $X = 4\,948\,623,25$ из које сече кат. парц. број 639/1, 63/7 и 63/33 до тачке на међи кат. парц. бр. 63/33 и 63/30 са координатама $Y = 501\,535,70$ и $X = 4\,948\,707,06$ из које у правцу југа прати источне границе кат. парц. бр. 63/33 и 63/31 а, затим скреће ка западу јужном границом кат. парц. број 639/1 до њене најјужније тачке на међи кат. парц. бр. 639/1 и 639/47 из које сече кат. парц. број 639/47 у правцу најисточније тачке кат. парц. број 639/1 чијом јужном границом стиже до четворомеђе кат. парц. бр. 639/41, 639/11, 617/2 и 716/1. Из те четворомеђе граница у правцу североистока прати северозападне границе кат. парц. бр. 639/41, 639/1, 639/46 и 639/45 до почетне тачке описа границе.

Режим II степена заштите обухвата катастарске парцеле: бр. 63/7 (део), 63/31, 63/33 (део), 639/1 (део), 639/41, 639/45, 639/46 и 639/47 (део).

Опис граница режима заштите III (трећег) степена

Опис граница режима заштите III степена почиње у КО Шалинац у најсевернијој тачки, на тромеђи кат. парц. бр. 63/30, 63/37 и 63/1 одакле у правцу југа прати источну границу кат. парц. број 63/30, скреће ка западу јужним границама кат. парц. бр. 63/30 и 639/47 до тачке на међи кат. парц. бр. 639/47 и 639/39 са координатама $Y = 501\,328,78$ и $X = 4\,948\,657,33$, из које сече кат. парц. број 639/47 у правцу најисточније тачке кат. парц. број 639/40, а затим наставља истим правцем југоисточном и југозападном границом кат. парц. број 639/40 до тромеђе кат. парц. бр. 639/40, 639/41 и 639/11. Из те тромеђе граница у правцу истока прати јужну границу кат. парц. број 639/41 до њене најисточније тачке из које сече кат. парц. број 639/47 у правцу најјужније тачке кат. парц. број 639/1 и истим правцем наставља јужном границом кат. парц. број 639/1, а затим скреће на север западном границом кат. парц. број 63/30 до тачке на међи кат. парц. бр. 63/30 и 63/33 са координатама $Y = 501\,535,70$ и $X = 4\,948\,707,06$ из које сече кат. парц. број 63/30 у правцу почетне тачке описа.

Режим III степена заштите обухвата катастарске парцеле: бр. 63/30 (део), 639/40 и 639/47 (део).

РЕЖИМИ ЗАШТИТЕ

У II (другом) степену заштите могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, без последица по примарне вредности њихових природних станишта, популација, екосистема, обележја предела и објеката геонаслеђа, такође се могу обављати традиционалне делатности и ограничено користити природни ресурси на одржив и строго контролисан начин. Специфична намена и услови заштите локалитета у режиму заштите II степена СП „Шалиначки луг” захтевају посебан приступ у спровођењу мера заштите, дозвољених начина коришћења и презентације добра.

Осим мера забрана које су дефинисане чланом 35. Закона о заштити природе и Уредбом о режимима заштите („Службени гласник РС”, број 31/12), одређују се и следеће специфичне мере заштите, како би се избегло угрожавање темељних вредности заштићеног подручја.

У режиму заштите II (другог) степена СП „Шалиначки луг” забрањују се следећи радови и активности:

- изградња свих врста објеката, осим постављања монтажно-демонтажних објеката, који би служили заштити и промоцији природног добра, попут објеката за потребе управљача (мањи информативни пунктови);
- изградња великих инфраструктурних објеката, као и објеката за масовни туризам;
- чиста сеча;
- одстрел дивљих врста;
- неконтролисано и непланско уништавање вегетације (уклањање појединачних здравих као и сувих стабала);
- испаша стоке;
- кошење траве;
- пошумљавање и садња алохтоних врста;
- уношење алохтоних (страних) и инвазивних врста;
- уклањање жбунасте вегетације током репродуктивног периода птица (15. марта-15. августа);
- организовање спортских и културних манифестација у периоду између 15. марта и 15. јула.

Ограничавају се радови и активности на:

- ограђивање заштићеног добра, са остављањем улазно-излазних пунктова;
- газдовање шумама и шумским земљиштем, које је усмерено у правцу очувања постојеће шумске вегетације;
- радове на одржавању и ревитализацији аутохтоног станишта, који не подразумевају употребу хемијских средстава;
- предузимање адекватних активних мера заштите, у смислу механичког уклањања алохтоних инвазивних врста, а у циљу обнове аутохтоне вегетације, као и механичке мере контроле ширења алохтоних инвазивних врста на нарушеном делу станишта и рубовима шуме;
- праћење стања (мониторинг) флоре и фауне;
- реконструкцију и адаптацију туристичке инфраструктуре, постављање мањих монтажних објеката који су примарно намењени презентацији природних вредности;
- туризам мањег обима који за циљ има промоцију и презентацију природних вредности.

На делу простора заштићеног природног добра Споменик природе „Шалиначки луг” установљава се режим III (трећег) степена заштите, којим се утврђује ограничено и контролисано коришћење природних ресурса. Активности на заштићеном подручју могу се вршити у мери која омогућава унапређење стања подручја без последица по његове природне и створене вредности, а у складу са важећим законима.

На подручју Споменика природе „Шалиначки луг”, поред мера прописаних Законом о заштити природе и Уредбом о режимима заштите, прописују се и остале забране и ограничења.

Забрањују се следећи радови и активности:

- изградња индустријских, привредних, хидротехничких и других објекта, укључујући стамбене и викенд објекте;
- изградња хидрогеолошких објекта (бунара и пумпи) за водоснабдевање;
- коришћење и претварање постојећих хидрогеолошких објекта као реципијентата отпадних и фекалних вода;
- засипање мртваје (канала који опасује природно добро), као и одводњавање, дренарање вода које природно теку мртвајом;
- упуштање отпадних и фекалних вода у мртвају, ободни канал;
- коришћење вештачког ђубрива на пољопривредном земљишту које се граничи са природним добром;
- отварање дренажних канала, вада;
- отварање позајмишта;
- промена и успостављање режима подземних и површинских вода без претходно издатих услова заштите природе;
- изградња објекта за конвенционално гајење домаћих животиња и дивљачи;
- промена намене површина, која није у складу са концептом коришћења простора и важећим планским актима;
- испаша стоке и ограничење приступа споменику природе у репродуктивном периоду (март-јули);
- депоновање отпадака и смећа на заштићеној површини;
- вршење земљаних, грађевинских, шумарских и других радова којима се могу нарушити естетске и амбијенталне вредности заштићеног простора, погоршати његове карактеристике и примарне вредности или угрозити биодиверзитет;
- раскопавање и депоновање земље;
- постављање (укуцавање) табли и других обавештења на деблима заштићених стабала;
- извођење геолошких истраживања у циљу утврђивања квалитета и резерви минералних сировина;
- индустријска и индивидуална експлоатација минералних сировина и отварање позајмишта;
- одлагање предмета и помоћних алатки на простору природног добра чиме се нарушава његов изглед;
- депоновање комуналног, индустријског, опасног и другог отпада и отпадних материја;
- формирање сточног гробља;
- испуштање отпадних вода у земљиште;
- изградња септичких јама пропусног типа;
- просецање нових саобраћајница и постављање електричних водова;
- коришћење, уништавање или предузимање других активности које могу довести до угрожавања станишта строго заштићених и заштићених врста флоре, фауне и гљива;
- сакупљање заштићених врста изван прописаног периода и коришћењем техничких средстава која могу оштетити или уништити јединке, односно њихова станишта;
- крчење вегетације и обављање других радњи на местима и на начин који може изазвати појаву процеса ерозије и спирања земљишта;
- уношење страних врста флоре и фауне;
- чиста сеча шуме и сече које нису у складу са Основом газдовања шумама;
- кресање лисника за сточну храну;
- ложење ватре на заштићеном природном добру;
- сеча, ломљење грана, кидање лишћа заштићених стабала или предузимање било које радње која би изменила њихов данашњи изглед или довела у питање биолошки опстанак;
- брање, ломљење, кидање и ископавање биљних врста у природним састојинама;
- постављање (укуцавање) табли и других обавештења на стаблима.

Ограничавају се радови и активности на:

- биолошко-техничке радове у циљу заштите, а под условима Завода за заштиту природе Србије;
- плављењу терена и подизању нивоа подземних вода;
- повећање протицаја у мртваји, ободном каналу;
- санацију напуштених хидрогеолошких објеката (бунара и пумпи) и сентрупа;
- постављање осматрачких објеката, пијезометара, као и опремање постојећих савременим уређајима;
- успостављање хидролошке станице;
- вршење стручних дендрхируршких захвата, одсецање сувих грана, затварање шупљина, премазивање свих делова пресека или места где су отпале гране и друго;
- експлоатацију шума само у циљу спровођења санитарних сеча;
- примену одговарајућих биолошких мера против фитопатолошких и ентомолошких обољења шума;
- примену одговарајућих мера санације и заштите на деблима стабала захваћених труљењем (скидање карпофора у приданку дебала и механичко чишћење тих места, а потом премазивање адекватним заштитним средствима, калемарским воском, камбисаном и другим средствима);
- очување старих и сасушених стабала на којима се гнезде дупљашице;
- сакупљање семена у години пуног уroda семена у циљу очувања генофонда врсте;
- постављање информативних табли у циљу обавештавања и презентације заштићеног природног добра;
- извођење хитних и неопходних санационих шумских радова након акцидентних ситуација приликом ветролома, ветроизвала, пожара, каламитета инсеката и слично;
- постављање наменских кућица за гнежђење птица на одређеним локацијама, уз редовно одржавање и мониторинг;
- одвијање ловних активности и других редовних мера корисника усмерених ка узгоју, заштити и коришћењу дивљачи према прихваћеним планским документима (ловне основе);
- кретање моторних возила искључиво по постојећим шумским путевима;
- одржавање постојећих пешачких стаза;
- спровођење одговарајућих мера противпожарне заштите.